

MAŁOPOLSKIE DZIEDZICTWO POWSTANIA STYCZNIOWEGO

Mogiły wojenne

Jolanta Mikołajczyk

*Szli nie w lśniących mundurach, lecz w lachmanach i boso,
nie w przepychu techniki, lecz ze strzelbami myśliwskimi i kosami na armaty i karabiny.
Prowadzili wojnę rok cały,
pozostając, jako żołnierze, niedoścignionym ideałem zapалу, ofiarności
i trwania w nierównej walce, w warunkach fizycznych jak najcięższych.*
Józef Piłsudski¹

Obchody 150. rocznicy wybuchu Powstania Styczniowego stały się okolicznością sprzyjającą refleksji nad realizowaną przez państwo oraz wspólnoty lokalne polityką ochrony materialnego dziedzictwa powstańczych zmagania. Obok licznych sympozjów, konferencji, publikacji, wystaw i organizowanych uroczystości patriotycznych silnie manifestowała się szczególna forma ożywienia pamięci – liczne inicjatywy zmierzające do zewidencjonowania oraz objęcia ochroną zachowanych miejsc i obiektów związanych z uczestnikami tamtego zrywu. Niebagatelne znaczenie przypisać należy przede wszystkim prowadzonym przez stowarzyszenia, instytucje kultury oraz pasjonatów historii poszukiwaniom, inwentaryzacji i restaurowaniu powstańczych grobów. Na lokalnych cmentarzach nadal bowiem odnaleźć można stanowiącą wyjątkowe świadectwo tamtych wydarzeń znaczną liczbę mogił poległych oraz weteranów, których życiorysy mogłyby stanowić podstawę niejednej historycznej powieści czy filmowego scenariusza.

Z inspiracji zbliżającą się rocznicą wybuchu Powstania zrodziło się osobiste pragnienie utrwalenia pamięci o zachowanych do dziś grobach tych, którzy brali udział w prowadzonych bitwach i potyczkach. Dodatkowo wzmocniła je wewnątrz-

¹ Rozkaz Wodza Naczelnego J. Piłsudskiego wydany 21 I 1919 r. w rocznicę Powstania Styczniowego, [on-line:] <http://archiwumcaw.wp.mil.pl/caw/styczniowe.htm> (15 XII 2015).

na refleksja związana z poselskim sporem nad projektem uchwały w sprawie ustanowienia roku 2013 Rokiem Pamięci o Powstaniu Styczniowym. Z uwagi na fakt, że w sferze prowadzonej przez państwo „polityki pamięci” obowiązujące w Polsce prawo dokonuje podziału grobów na „wojenne”² oraz groby „o charakterze pamiątek historycznych”³, pojawiła się idea realizacji projektu zestawienia informacji o wojennych grobach powstańców z lat 1863-1864, znajdujących się w granicach administracyjnych obecnego województwa małopolskiego. Sukcesywnie, w miarę gromadzenia materiałów, uaktywniała się potrzeba poszerzenia koncepcji. Zaowocowała ona podjęciem próby odszukania na terenie Polski grobów wojennych tych, którzy do Powstania wyruszyli z małopolskich wiosek i miast. W realizacji zamierzenia wysoce pomocne okazały się zasoby gromadzone przez urzędy wojewódzkie.

Obowiązek otaczania opieką oraz ponoszenia kosztów utrzymania zidentyfikowanych pojedynczych i zbiorowych mogił powstańczych, zgodnie z ustawą z dnia 28 marca 1933 r. o grobach i cmentarzach wojennych, spoczywa na państwie⁴. Opieka dotyczy wyłącznie grobów o charakterze **wojennym**. Za takie ustawowo uznawane są **mogili powstańców poległych w walce, wziętych do niewoli oraz zmarłych z ran, jak też mogili osób wykonujących przy władzach i oddziałach powstańczych zleczone im czynności, jeśli poległy lub zmarły z powodu działań wojennych (np. lekarze, sanitariuszki, dostawcy, kurierzy, kapelani, siostry miłosierdzia)**. Ochronie tej nie podlegają groby, w których wspólnie z powstańcami spoczywają inni członkowie rodziny⁵. Do sprawowania bezpośredniego dozoru nad stanem grobów i cmentarzy wojennych ustawa zobowiązuje gminy⁶. Także na organy administracji rządowej w województwie nałożone są szczegółowe obowiązki. Obejmują one czynności związane z „ewidencją, remontem i utrzymaniem grobów i cmentarzy wojennych”, sprawy „ekshumacji i przeniesienia zwłok z cmentarza lub grobu wojennego na inny cmentarz lub do innego grobu wojennego” oraz udzielanie „pozwoleń na remont lub budowę grobowców, na wznoszenie pomników, na wyko-

² Art. 1 Ustawy z dn. 28 III 1933 r. o grobach i cmentarzach wojennych (Dz. U. Nr 39, poz. 311 ze zm.) (dalej: U.g.c.w.). Zgodnie z jego treścią do mogił stanowiących dziedzictwo okresu powstań narodowych, przeznaczonych do objęcia opieką przez państwo zalicza się m.in. groby poległych w walkach o niepodległość i zjednoczenie Państwa Polskiego; osób wojskowych, poległych lub zmarłych z powodu działań wojennych, bez względu na narodowość; siostr miłosierdzia i wszystkich osób, które wykonując zleczone im czynności przy jakiegokolwiek formacji wojskowej, poległy lub zmarły z powodu działań wojennych, oraz jeńców wojennych i osób internowanych.

³ Art. 7 ust. 5 Ustawy z dn. 31 I 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (Dz. U. z 2015 r., poz. 2126 ze zm.)

⁴ Zob. art. 6 ust. 1 U.g.c.w.

⁵ „Groby rodzinne, chociażby w nich były umieszczone zwłoki osób, wymienionych w ust. 1, nie są grobami wojennymi” – art. 1 ust. 2 U.g.c.w.

⁶ Zob. art. 7 U.g.c.w. Ponadto na mocy art. 6 ust. 3 U.g.c.w. „Wojewoda może, w drodze porozumienia, powierzyć jednostce samorządu terytorialnego obowiązek utrzymania grobów i cmentarzy wojennych, z jednoczesnym przekazaniem odpowiednich funduszy, jeżeli jednostka samorządu terytorialnego nie przejmie tego obowiązku bezpłatnie”. Art. 6 ust. 4 daje również możliwość powierzenia obowiązku utrzymania grobów wojennych fundacjom, stowarzyszeniom i instytucjom społecznym (za ich zgodą) przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

nywanie robót ziemnych i innych urządzeń na cmentarzach wojennych oraz zatwierdzanie projektów budowy pomników i projektów innych urządzeń”⁷.

W Polsce ustawowo objętych opieką państwa jest około 540 mogił (pojedynczych i zbiorowych)⁸ powstańców poległych, zmarłych z ran, zamordowanych jako jeńcy lub straconych wyrokami rosyjskich sądów doraźnych. Na obszarze województwa małopolskiego zachowało się ok. 30 takich obiektów. W ich identyfikacji, obok materiałów zgromadzonych przez Małopolski Urząd Wojewódzki w Krakowie⁹, istotny wkład wniosły badania prowadzone przez osoby indywidualne, grupy zainteresowań i instytucje kulturalne. Wśród wielu równie ważnych należy odnotować i docenić spuściznę pozostawioną przez zmarłego w 2015 r. Józefa Kowalczyka¹⁰ oraz inicjatywę nowosądeckiego oddziału Polskiego Towarzystwa Historycznego¹¹. Poważną rolę w poszukiwaniach odegrały zasoby Ogólnopolskiej Komputerowej Bazy Grobów Wojennych, prowadzonej przez Radę Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa¹², oraz wyselekcjonowana literatura przedmiotu.

W rezultacie badań zidentyfikowano na terenie kraju 43 wojenne (tj. objęte opieką państwa) mogiły powstańcze¹³ o potwierdzonych powiązaniach z obszarem województwa poprzez fakt lokalizacji obiektu bądź w wyniku ustaleń dotyczących personaliów poległych. Na podstawie zgromadzonych materiałów ustalono także ponad sto nazwisk pochowanych powstańców. W województwie małopolskim zachowały się 23 mogiły zbiorowe oraz sześć pojedynczych. W innych regionach kraju stwierdzono obecność jednej pojedynczej i 13 zbiorowych mogił o wojennym charakterze, w których spoczęli polegli rekrutujący się z granic Małopolski. Poszukiwania prowadzone są nadal. Ich wyniki, obrazujące stan z grudnia 2015 r., prezentują zamieszczone poniżej zestawienia.

Z czasem zainicjowane przedsięwzięcie rozbudowano o poszukiwania mogił weteranów powstania, którzy ostatni spoczynek znaleźli na małopolskich cmentarzach. Wynikom tych poszukiwań poświęcony zostanie kolejny artykuł.

⁷ § 2 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dn. 23 X 1936 r. wydanego w porozumieniu z Ministrami Spraw Wojskowych i Opieki Społecznej w sprawie wykonania ustawy z dn. 28 III 1933 r. o grobach i cmentarzach wojennych (Dz. U. nr 85, poz. 595).

⁸ Za: *Powstanie styczniowe. Mogiły i miejsca pamięci*, red. A. Koszowy, A. Siwek, A. Wicka, t. 2, Warszawa 2013, s. 4.

⁹ <http://grobywojenne.malopolska.uw.gov.pl/> (29 XII 2015).

¹⁰ J. Kowalczyk, *Powstanie Styczniowe 1863-1864. Miejsca pamięci. Województwo krakowskie i sandomierskie*, [on-line:] <http://www.powstanie1863.muzeumhistoriikielec.pl/> (29 XII 2015).

¹¹ *Echa powstania styczniowego w Małopolsce, ludzie i miejsca. Sądeczanie w powstaniu 1863 roku*, [on-line:] http://www.pth.rtk.net.pl/pth/ps1863/lista_a_k.pdf; http://www.pth.rtk.net.pl/pth/ps1863/lista_l_z.pdf; http://www.pth.rtk.net.pl/pth/ps1863/lista_sad.pdf (29 XII 2015).

¹² <http://groby.radaopwim.gov.pl/results/?okres=32> (29 XII 2015).

¹³ W dokonanym zestawieniu przyjętemu kryterium „grobu wojennego” nie odpowiadają groby przypadkowych ofiar wybuchu tajnej prochni przy ul. Jagiellońskiej w Krakowie – L. Królikowskiej oraz siostr Janowskich (poz. nr 9 i 10). Decyzja o ich włączeniu w poczet grobów wojennych podjęta została głównie z uwagi na głęboko patriotyczny wydźwięk pogrzebu ofiar, których trumny odprowadzane przez „nieprzeliczony orszak” krakowian na miejsce pochówku „wieńczył bluszcz i wawrzyn, jaki zwykł wieńczyć trumny poległych” – „Czas” (Kraków) 1863, nr 181 z 11 VIII.

Wszystkie osoby mogące udzielić pomocy w uzupełnieniu zebranych informacji
uprzejmie proszę o kontakt: ujk.jmik@gmail.com

BIBLIOGRAFIA

- Białynia-Chołoddecki Józef, *Księga pamiątkowa opracowana staraniem Komitetu Obywatelskiego w czterdziestą rocznicę powstania r. 1863/1864*, Lwów 1904.
- Dąbrowa Tarnowska. *Zarys dziejów miasta i powiatu*, red. F. Kiryk, Z. Ruta, Warszawa–Kraków 1974.
- Frycz-Grabówka Kazimierz, *Wspomnienia z roku 1863-64*, Kraków 1912.
- Grodziska Karolina, *Zaduszne ścieżki. Przewodnik po cmentarzu Rakowickim*, Kraków 2003.
- Kolumna Zygmunt (Nowolecki Aleksander), *Pamiętka dla rodzin polskich. Krótkie wiadomości biograficzne o straconych na rusztowaniach, rozstrzelanych, poległych na polu boju oraz zmarłych w więzieniach, na tularctwie i na wygnaniu syberyjskim. 1861-1866*, t. 1-2, Kraków 1867.
- Kunisz Andrzej, *Udział ziemi tarnowskiej w powstaniu styczniowym*, Kraków 1990.
- Mościcki Henryk, *Pomniki bojowników niepodległość 1794-1863*, Warszawa 1929.
- Pęcowski Jan, *Chrzanów. Monografia*, Chrzanów 1934.
- Polski Adam, Kasprzak Andrzej, *W hołdzie przeszłości-miejsca pamięci powstania styczniowego w województwie lubelskim*, Lublin–Fajslawice 2012.
- Pomniki i miejsca pamięci narodowej. Przewodnik*, cz. 1-2, [teksty A. Smagacz et al.], PTTK, Tarnów 2007.
- Powstanie styczniowe 1863*, red. S. Kieniewicz, Warszawa 1963.
- Powstanie styczniowe. Mogiły i miejsca pamięci*, red. A. Koszowy, A. Siwek, A. Wicka, t. 1-2, Warszawa 2013.
- Stupnicki Hipolit, *Imionopis poległych i straconych ofiar powstania 1863 i 1864*, Lwów 1865.
- Swat Tadeusz, *Gloria victis. Mogiły poległych z okresu powstania styczniowego 1863-1864 roku na ziemiach polskich*, Pruszków 2004.
- Sypek Antoni, *Alejami Starego Cmentarza*, Tarnów 2005.
- Sypek Antoni, *Cmentarz Stary w Tarnowie. Przewodnik*, cz. 3, Tarnów 1999.
- Sypień Jacek, *Stary cmentarz w Olkuszu, „Ilcusiana”* 2010, nr 2, s. 33-76.
- Sypień Jacek, Dziechciarz Olgerd, *Pamięć śladów, śladami pamięci – miejsca pamięci narodowej na ziemi olkuskiej*, Olkusz 2015.
- Tarnowskie pomniki. Przewodnik*, [red. I. Bończyk et al.], PTTK Oddział „Ziemi Tarnowskiej”, Tarnów 2008.
- Tokarz Wacław, *Kraków w początkach powstania styczniowego i wyprawa na Miechów*, t. 2, Kraków 1916, *Biblioteka Krakowska*, nr 51.
- Trzcionka Piotr, *Skala. Zarys dziejów miasta*, Kraków 1994.
- Zieliński Stanisław, *Bitwy i potyczki 1863-1864. Na podstawie materiałów drukowanych i rękopiśmianych Muzeum Narodowego w Rapperswilu*, Rapperswil 1913.
- Żurek Franciszek, *Powiat krasnostawski w walce o wolność*, Lublin 2009.
- Żychliński Teodor, *Kronika żałobna rodzin wielkopolskich od 1863-1876 r. z uwzględnieniem ważniejszych osobistości zmarłych w tym przeciągu czasu w innych dzielnicach Polski i na obczyźnie*, Poznań 1877.

„Czas” (Kraków) 1863-1864.

www.grobywojenne.malopolska.uw.gov.pl
www.powstanie1863.muzeumhistoriikielc.pl
www.pth.rtk.net.pl
www.radaopwim.gov.pl

POLEGLI W POWSTANIU 1863 ROKU
GROBY WOJENNE W WOJEWÓDZTWIE MAŁOPOLSKIM
(fotografie: Adam Dymek)

1.

Gmina, miejscowość: Chrzanów, cmentarz parafialny przy ul. H. Sienkiewicza

Rodzaj i opis obiektu: mogiła pojedyncza – zachowany porfirowy nagrobek ze stelą, na której umieszczono tablicę z białego marmuru, zastąpił w 1931 r. poprzedni wystrój mogiły

Pochowani: por. **Elia Marchetti** (ur. 31 XII 1829 Bergamo, zm. 7 V 1863 Chrzanów)

Treść tablicy:

Ś † P. \ ELIA MARCHETTI \ UROD. DNIA 31 XII 1839 ROKU \ W BERGAMO WE WŁOSZACH \ PORUCZNIK LEGJI CUDZOZIEMSKIEJ \ GENERAŁA NULLO \ RANNY W BITWIE Z MOSKALAMI \ POD KRZYKAWKĄ W OŁKUSKIM \ ZMARŁ DNIA 7 V 1863 W CHRZANOWIE \ CZEŚĆ BOHATEROWI W WALCE \ O WOLNOŚĆ POLSKI

2.

Gmina, miejscowość: gm. Igołomia – Wawrzeńczyce, pow. krakowski, Igołomia, cmentarz parafialny

Rodzaj i opis obiektu: mogiła zbiorowa – ziemna, okolona łańcuchem, wewnątrz na podstawie betonowej gładz z tabliczką memoratywną

Pochowani: 21; polegli podczas bitew i potyczek toczonych w 1863 w okolicach Igołomi

Treść tablicy:

W HOŁDZIE \ 21 POWSTAŃCOM POLSKIM \ POLEGŁYM W BITWIE \ NA POLACH CZERNICHOWA \ W DNIU 15.VIII.1863 R. \ CZEŚĆ ICH PAMIĘCI

3.

Gmina, miejscowość: gm. Igołomia – Wawrzeńczyce, pow. krakowski, Pobiednik Mały, cmentarz parafialny

Rodzaj i opis obiektu: mogiła zbiorowa – lastrykowy nagrobek z trzema krzyżami i tablicą memoratywną, napisy umieszczono także na podstawie płyty nagrobka

Pochowani: 19 NN; polegli pochowani we wspólnej mogile, wśród nich prawdopodobnie **Bolesław Fantr** (za: S. Zieliński); weteran-inwalida **Tadeusz Zimny** został tu jedynie upamiętniony

Treść tablicy:

X \ W HÓLDZIE POWSTAŃCOM 1863 R.: \ – gen. R. TRAUGUTT W 130 R. ŚMIERCI \ – chor. T. ZIMNY BEZNOGI INW. WOJ. POWSTANIEC \ – SPOCZYWAJĄCYM W TYM GROBIE \ – WSZYSTKIM WALCZĄCYM TU W STREFIE BYLEJ \ „ZABORCÓW GRANICY” \ MÓDLMY SIĘ ABY NIGDY NIE BYŁO \ ROZBIORÓW I PODBOJÓW POLSKI \ OSTATNIĄ WOLĘ K. ZIMNEJ SPEŁNIAJĄ \ MIGASOWIE, STĘPOWIE I ŚWIATOWIE

Na podstawie nagrobka napisy:

ŻUŁAWY [sic!] ŚMIERCI kpt. S. MALCZEWSKIEGO 5.5.1863 \ POBIEDNIK 05.08.1994 \ I TY WSPOMNIJ POBIEDNIK *863

4.

Gmina, miejscowość: gm. Igołomia – Wawrzeńczyce, pow. krakowski, Złotniki, przy drodze Kraków–Sandomierz

Przeprowadzona w związku z poszerzeniem drogi ekshumacja w pobliżu głazu wykazała, że zostali tam pochowani żołnierze polegli podczas I wojny światowej. Nie można wykluczyć jednak istnienia wcześniejszego pochówku.

Rodzaj i opis obiektu: mogiła zbiorowa – obelisk, głaz z metalowym krzyżem na szczycie i orłem nad marmurową tabliczką inskrypcyjną

Pochowani: 28; z oddz. płk. Aleksandra Taniewskiego-Tetery; poległ z Krakowa: **Stacherski** oraz dobity bagnietami hr. **Mielżyński** – żołnierz z 1831 (za: S. Zieliński)

Treść tablicy:

BOHATEROM \ POWSTANIA STYCZNIOWEGO \ 1863 R. \ SPOŁECZEŃSTWO \ KOMBATANCKIE

5.

Gmina, miejscowość: gm. Klucze, pow. olkuski, Ryczówek, przy drodze Ogrodzieniec-Klucze, wzgórze Godawica

Rodzaj i opis obiektu: 4 oznaczone tabliczkami mogiły wśród drzew na wzgórzu

Pochowani: b.d.; w kwietniu 1863 wojska rosyjskie zaatakowały oddział kpt. Anastazego Mossakowskiego, odpoczywający przy karczmie Pazurek pod Golczowicami. Ranni mogli kierować się w rejon Godawicy, gdyż zarządcą w pobliskim Ryczówku był zaopatrujący oddziały w broń, amunicję i żywność Psarski (zesłany za to na Sybir); wg innej wersji 24 IV 1863 powstańcy Mossakowskiego ponieśli klęskę na Jaworzniku pod Żarkami, a ich odwrót mógł odbywać się przez Golczowice; w miejscu tym toczono walki także podczas I i II wojny światowej (zachowały się zarysy okopów)

Treść tabliczki:

MOGIŁA \ POWSTAŃCÓW \ z 1863 r.

6.

Gmina, miejscowość: gm. Kocmyrów-Luborzyca, pow. krakowski, Czulice, cmentarz parafialny, w centralnej części, obok prawego narożnika kwatery z I wojny światowej

Rodzaj i opis obiektu: mogiła zbiorowa – lastrykowe okrawężnikowanie zwieńczone krzyżem wspartym o płytę z tablicą memoratywną

Pochowani: 3; być może są to powstańcy prowadzeni przez bryg. Śmiechowskiego po bitwie pod Grochowskimi, w tym: **Bettel** – „Węgier, lat około 30, zginął w bitwie pod Czer-

nichowem w Krakowskim (w Królestwie) i pochowany we wsi Czulice około Krakowa” (za: Z. Kolumna, t. 2)

Treść tablicy:

TRZEM POLEGŁYM \ ZA OJCZYZNĘ \ 21.3.1863 \ CZEŚĆ i POKÓJ WIECZNY

7.

Gmina, miejscowość: gm. Koszyce, pow. proszowski, Rachwałowice, stary cmentarz parafialny (część po prawej stronie szosy od kościoła, przy ścianie zagajnika)

Rodzaj i opis obiektu: mogiła zbiorowa – katakumba z czerwonego piaskowca z dwuspadowym dachem, na niej postument z metalowym krzyżem

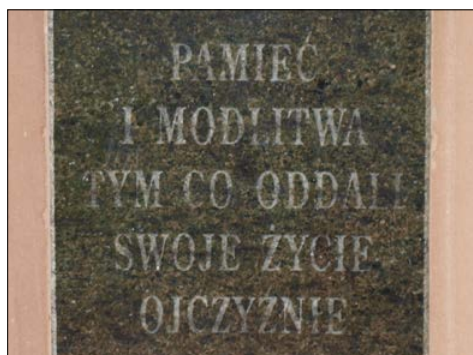
Pochowani: b.d.; być może są to także powstańcy prowadzeni przez bryg. Józefa Śmiechowskiego po bitwie pod Grochowiskami

Treść tablicy:

PAMIĘĆ \ I MODLITWA \ TYM CO ODDALI \ SVOJE ŻYCIE \ OJCZYŹNIE

W pobliżu tablica informacyjna:

„Miejsce spoczynku powstańców styczniowych poległych w walce o wolność Ojczyzny oraz symboliczne upamiętnienie 7 żołnierzy rosyjskich i 1 żołnierza austro-węgierskiego poległych w okresie I wojny świat., pochowanych w nieznanym miejscu na tym cmentarzu”

8.

Gmina, miejscowość: Kraków, cmentarz Rakowicki, kwatera Ra (R Polonia) przed grobowcem weteranów powstań 1830-1831, 1846 i 1863-1864

Rodzaj i opis obiektu: mogiła zbiorowa – obelisk otoczony słupkami połączonymi kutym łańcuchem; na nim atrybuty zmartwychwstania (krzyż), męczeństwa (palma), a także symbol męstwa (rzeźba orła) oraz herby: Polski, Litwy i Rusi; projekt i wykonanie Edward Stehlik

Pochowani: 33 powstańców zmarłych z ran w okresie luty-wrzesień 1863; **Władysław Biodroński (Biedroński** z Grojca z Mazowsza, z ran odniesionych pod Igołomią, „Czas” z 29 III 1863), **Aleksander Chrzanowski, Jan Czupiał, Franciszek Dąbek, Jan Dłużewski, Wincenty Domagalski, Dominik Fudalej, Jan Groch (Grochola** z gub. radomskiej, z ran odniesionych pod Pieskową Skałą, „Czas” z 27 III 1863), **Roman Janicki, Wincenty Kamiński, Emil Knaut, Michał Kostro, Wilirm Krell** (także: **Kiell**), **Władysław Kwiatkowski, Wiktor Majewski, Józef Malinowski, Ferdynand Ołtarzewski** (z Ołtarzy, gub. plocka, z ran odniesionych pod Pieskową Skałą, „Czas” z 28 III 1863), **Kasper Pawlikowski** (z ran odniesionych w bitwie miechowskiej, „Czas” z 10 III 1863), **Władysław Przedpełski, Marcin Puzia** (rodem z Dąbrowy, gub. radomska, z ran odniesionych pod Igołomią, „Czas” z 24 III 1863), **Piotr Rawski, Feliks Rehman** (słuchacz wydziału prawniczego, z ran odniesionych w bitwie miechowskiej, „Czas” z 10 III 1863), **Stanisław Rogowski, Franciszek Stępkiewicz (Stetkiewicz, „Czas” z 8 IV 1863), Konstanty Stepniowski (Stepniowski** z Zameczek, gub. radomska, z ran odniesionych pod Małogoszczem, „Czas” z 28 III 1863), **Apolinary Styczyński** (z ran odniesionych pod Mrzygłodem, „Czas” 21 III 1863), **Ignacy Suryn** (wnuk Suryna poległego pod Somosierrą, za: S. Zieliński), **Henryk Szaniewski, Ferdynand Świętnicki** (z Sieradzkiego, zmarł z ran odniesionych w utarczce pod Skałą; za: H. Stupnicki), **Henryk Truskolaski** (także: **Truska; Truskolawski**, zmarł z ran odniesionych w bitwie miechowskiej, „Czas” z 10 III 1863), **Józef Zbrożek, Antoni Żędzia** (także: **Kędzia), Grzegorz Żurkowski** (z Kazanowa, gub. radomska, z ran odniesionych pod Skałą, „Czas” z 22 III 1863) (lista za: K. Grodziska)

Treść tablicy:

1863 \ POLEGŁYM \ ZA \ OJCZYZNĘ

† \ ZMARLI WSKUTEK RAN W R. 1863-1864 \ [strona lewa:] WŁADYSŁAW KWIATKOWSKI LAT 20. \ FRANCISZEK DĄBEK 29. \ JÓZEF ZBROŻEK 20. \ HENRYK TRUSKA 22. \ FELIKS REHMAN 18. \ KASPER PAWLIKOWSKI 27. \ ANTONI ŻĘDZIA 23. \ ROMAN JANICKI 20. \ MICHAŁ KOSTRO 32. \ APOLINARZ STYCZYŃSKI 27. \ MARCIN PUZIA 32. \ GRZEGORZ ŻURKOWSKI 23. \ KONSTANTY STEPNIOWSKI 20. \ FERDYNAND OŁTARZEWSKI 19. \ JAN GROCH 27. \ WŁADYSŁAW PRZEDPEŁSKI 19. \ WŁADYSŁAW BIODROŃSKI 19. [strona prawa:] WIKTOR MAJEWSKI 20. \ IGNACY SURYN 20. \ FRANCISZEK STEPKIEWICZ \ JAN CZUPIAŁ 22. \ WILIRM

KIELL 52. \ FERDYNAND SWIETNICKI 30. \ EMIL KNAUT 28. \ WINCENTY KAMIŃSKI 20. \ WINCENTY DOMAGALSKI 31. \ PIOTR RAWSKI 22. \ DOMINIK FUDAŁEJ 31. \ JAN DŁUŻEWSKI 22. \ HENRYK SZANIEWSKI 23. \ JÓZEF MALINOWSKI 20. \ STANISŁAW ROGOWSKI 25. \ ALEKSANDER CHRZANOWSKI 54.

9.

Gmina, miejscowość: Kraków, cmentarz Rakowicki, kwatery Ra, w pobliżu zbiorowej mogiły powstańców styczniowych

Rodzaj i opis obiektu: mogiła pojedyncza – nagrobek z postacią śpiącej dziewczynki

Pochowani: **Ludwika Królikowska** – ur. 1861, córka aktora Karola Królikowskiego i Amelii z Krajewskich, jedna z pięciu ofiar wybuchu tajnej prochowni, do którego doszło 7 VIII 1863, w domu Anny Krones przy ul. Jagiellońskiej

Treść tablicy:

LUDEK KRÓLIKOWSKIEJ \ ZGASŁEJ W DRUGIM ROKU ŻYCIA D. 7 SIERPNIA 1863 \ PRZY WYSADZENIU PROCHOWI NA ULICY TEATRALNEJ \ NIEUTOLONA W ŻALU BABKA \ JOANNA KRAJEWSKA \ POŚWIEĆCĄ TĘ PAMIĄTKĘ

10.

Gmina, miejscowość: Kraków, cmentarz Rakowicki, kwatery Rb, w pobliżu zbiorowej mogiły powstańców, w drugim rzędzie

Rodzaj i opis obiektu: mogiła zbiorowa

Pochowani: siostry **Barbara i Julia Janowskie** – siostry aktora Janowskiego, zginęły podczas wybuchu w tajnej prochowni 7 VIII 1863

Treść tablicy:

Barbarze i Julii \ JANOWSKIM \ ofiarom okropnego wypadku \ dnia 7 Sierpnia 1863 r. \ ku wiecznej pamięci czci \ miłości braterskiej \ poświęca w smutku pograżony brat \ Ludwik.

11.

Gmina, miejscowość: Krzeszowice, pow. krakowski, cmentarz parafialny (po lewej stronie głównej alei, przy skrzyżowaniu z alejką prowadzącą do bocznej furtki, trzeci rząd grobów)

Rodzaj i opis obiektu: mogiła pojedyncza – okrawężnikowany niewysoki obelisk zwieńczony metalowym krzyżem, na obelisku ryta inskrypcja, nad nią stylizowany wizerunek korony cierniowej, gałęzi palmowej i krzyża

Pochowani: Marcin Zawora

Treść tablicy:

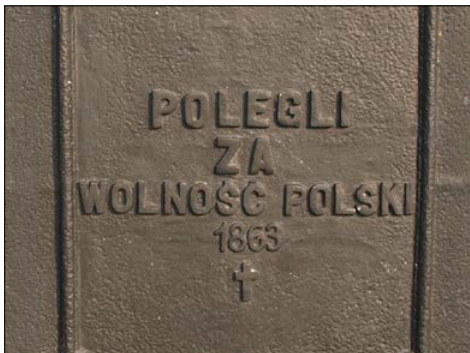
Marcin Zawora \ włościanin wsi Balin, lat 36 \ wskutek odniesionych w sprawie \ Ojczyzny i Wiary ran pod Miechowem \ d.9/3 1863 zmarł w Krzeszowicach

12.

Gmina, miejscowość: Książ Wielki, pow. miechowski, Książ Mały, cmentarz parafialny, część centralna, 40 m od bramy, lewa (północna) strona głównej alei

Rodzaj i opis obiektu: mogiła zbiorowa – ażurowy żeliwny krzyż na żeliwnym cokole z nazwiskami poległych (osobno na każdej ze ścian), mogiła okrawężnikowana

Pochowani: 3; **Seweryn Mieszkowski, Napoleon Wieczorkowski, Oswald Artwiński;** powstańcy z oddziału gen. Langiewicza, polegli 15 III 1863, zakłuci bagnietami w pobliskim Giebułtowie; O. Artwiński upamiętniony jest także na mogile powstańców w Tarnowie

Treść tablicy:

ściana zach.: POLEGLI \ ZA \ WOLNOŚĆ POLSKI \ 1863 / †

ściana pñ.: NAPOLEON \ WIECZORKOWSKI \ † 15 MARCA 1863

ściana wsch.: SEWERYN \ MIESZKOWSKI \ WŁAŚCICIEL MAJĄTKU \ CHARSZNICA \ W 27 ROKU ŻYCIA \ POCHOWANY 15 MARCA 1863

ściana pd.: OSWALD \ ARTWIŃSKI \ † 15 MARCA 1863

13.

Gmina, miejscowość: Miechów, cmentarz parafialny, ul. Piłsudskiego (daw. Krakowska), w pobliżu bramy głównej

Rodzaj i opis obiektu: mogiła zbiorowa – nagrobek z piaskowca otoczony słupkami

Pochowani: kilkudziesięciu poległych; m.in. oficerowie Żuawów: **Jan Serafin Tomkowicz** i hr. **Emanuel Moszyński** (adiutant Rochebrune’a, przybył jako ochotnik 1 II 1863 do obozu w Ojcowie) – obaj upamiętnieni na grobach rodzinnych w Krakowie na cmentarzu Rakowickim; szer. Żuawów **Horoch**, od kosynierów por. **Jan Wsuł**, od jazdy: por. **Stanisław Gejzler** i por. **Radoński**, podoficer **Henryk Makowiecki**, **Michał Dobrzański**, b. oficer austriacki **Kazimierz Straszewski**, **Izajasz Kryński** (za: S. Zieliński); por. **Stanisław Radoński** s. Józefa, pochodził z Poznania (za: T. Żychliński), **Stefan Gebułowski**, **Stanisław Gejsler** (Gejzler?), **Franciszek Herbut**, **Gurak**, **Wacław Muller**, **Nawrocki**, **Jan Nowiński**, **Ochenkowski**, **Piotr Ogrodziński**, **Władysław Ojrzanowski**, **Przasnyski**, **Stanisław Radomski** (Radoński?), o. **Rafał OFMCap**, **Karol Roman**, **Sławiński**, **Smoliński**, **Weinrych** (Wajerych), **Emil Waligórski**, **Aleksander Wąsowicz**, **Jan Wsola** (Wsuł?), **Ludwik Zabitowski**, **Józef Zaremba**, **Franciszek Żelicha** (za: H. Stupnicki; Z. Kolumna t. 2)

Treść tablicy:

BOHATEROM WALKI \ O NIEPODLEGŁOŚĆ \ OJCZYZNY \ POLEGŁYM W BITWIE \ MIECHOWSKIEJ \ DNIA 17.II.1863 R / ROKU PAŃSKIEGO \ 1922 LUTEGO SIEDemnASTEGO \ WOLNEJ RZECZYPOSPOLITEJ \ POMNIK TEN WZNIEŚLI \ RODACY

14.

Gmina, miejscowość: Miechów, Pstroszyce, po prawej stronie drogi w kier. Tunelu (ok. 5 km od Miechowa), ok. 200 m przed szkołą

Rodzaj i opis obiektu: mogiła zbiorowa – ogrodzona drewnianym płotkiem, prowadzą do niej schodki; maszt z elementami stylizującymi go na krzew, na nim kapliczka z obrazem

Madonny Częstochowskiej, dwie tablice z czarnego granitu: jedna z wizerunkiem orzelka 1863, druga z napisem

Pochowani: 2 NN (luty? 1863); miejsce, w którym ponieśli śmierć powstańcy uciekający przed żołnierzami rosyjskimi

Treść tablicy:

POWSTAŃCOM \ Z 1863 ROKU \ MIESZKAŃCY \ PSTROSZYC PIERWSZYCH

15.

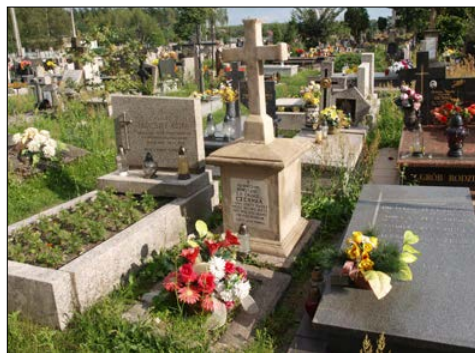
Gmina, miejscowość: Niepołomice, pow. wielicki, cmentarz parafialny, po lewej stronie od wejścia do kaplicy

Rodzaj i opis obiektu: mogiła pojedyncza – krzyż na podstawie z piaskowca i obramowanie betonowe

Pochowani: Emanuel Czermak (1844-1863)

Treść tablicy:

TU SPOCZYWA \ POWSTANIEC \ Ś.P. EMANUEL \ CZERMAK \ * 1844. ZABITY 15/8 1863 \ PRZEZ WOJSKA AUSTR. \ PRZY PRZEJŚCIU GRANICY \ POD KOŚCIELNIKAMI. \ CZEŚĆ JEGO PAMIĘCI

16.

Gmina, miejscowość: Olkusz, cmentarz stary, ul. Kazimierza Wielkiego

Rodzaj i opis obiektu: kwatera – obmurowanie z piaskowca, centralny pomnik w kształcie pnia złamanego drzewa, u podnóża tablica płk. F. Nullo, po lewej stronie obelisku płyta poświęcona NN powstańcowi Julianowi, nagrobek Władysława Romera

Pochowani: płk **Francesco Nullo** (1826-1863), **Władysław Romer** (1842-1863), Powstańiec **Julian** (lub „G. Jan – poległ mając lat 36” lub „Nieznany lat 40 z Krakowa” – zapisy

w aktach AP w Kielcach; możliwe też, że tym nieznanym poległym był **Ignacy Żelechowski** (za: J. Sypień, O. Dziechciarz)

Treść tablic:

Ś † P \ PUŁKOWNIK \ FRANCESCO NULLO \ UR. W R. 1826 \ W ITALII W M. BERGAMO \ POLEGŁ POD KRZYKAWKĄ \ DNIA 5 MAJA 1863 R. \ W WALCE \ O NIEPODLEGŁOŚĆ \ POLSKI \ CZEŚĆ JEGO PAMIĘCI

† \ WŁADYSŁAW \ ROMER \ ŻOŁNIERZ-POWSTANIEC \ UR. 1842 W BIEZDZIEDZY [właśc. Beździedzy] \ ZMARŁ W OLSZANIE 5 MAJA \ 1863 \ Z RAN OTRZYMANÝCH W BITWIE \ POD KRZYKAWKĄ \ NAGROBEK TEN DLA UCZCZENIA \ JEGO PAMIĘCI \ POŁOŻYŁA W R. 1929 \ RODZINA

Ś † P \ POWSTANIEC \ JULIAN POLEGŁ POD KRZYKAWKĄ \ 5-V-1863 R. \ CZEŚĆ BOHATEROWI

17.

Gmina, miejscowość: gm. Proszowice, Kościelec, cmentarz parafialny, za kaplicą Kamockich, po lewej stronie alei głównej

Rodzaj i opis obiektu: mogiła zbiorowa – obramowanie betonowe okolone słupkami z łańcuchem (2×3 m), metalowy krzyż, w kostce granitowej marmurowa tablica

Pochowani: b.d.

Treść tablicy:

MOGIŁA \ POWSTAŃCÓW \ STYCZNIOWYCH

18.

Gmina, miejscowość: Rabka-Zdrój, pow. Nowotarski, cmentarz parafialny parafii p.w. św. Marii Magdaleny, sektor nr 1, płn. część cmentarza

Rodzaj i opis obiektu: mogiła zbiorowa – otoczony żelaznym płotem kamienny cokół z metalowym zakończeniem, zwieńczony krzyżem

Pochowani: b.d.

Treść tablicy:

Ś. † P. \ TU SPOCZYWAJĄ \ NIEZNANI \ Z NAZWISKA \ POWSTAŃCY Z 1863 R.

19.

Gmina, miejscowość: gm. Słomniki, pow. krakowski, cmentarz parafialny

Rodzaj i opis obiektu: mogiła zbiorowa – po lewej stronie alei prowadzącej od bramy, katakumba z płyt, lastryko

Pochowani: b.d.; prawdopodobnie mogiła, w której obok powstańców spoczęli żołnierze polegli w trakcie I i II wojny światowej

Treść tablicy:

POLEGŁYM ŻOŁNIERZOM

20.

Gmina, miejscowość: gm. Słomniki, pow. krakowski, Sosnówka, przy drodze w pobliżu leśniczówki

Rodzaj i opis obiektu: mogiła pojedyncza – urządzona w okolicy miejsca dokonanego pochówku, głaz z tabliczką memoratywną

Pochowani: 1 NN; być może **Knapiński/Knapski** z Bochni, powstaniec walczący w pułku Żuawów Śmierci F. Rochebrune'a; zginął w potyczce z oddziałem Moskali w pobliżu Szczepankowic (za: K. Frycz-Grabówka)

Treść tablicy:

PAMIĘCI \ POWSTAŃCA STYCZNIOWEGO \ ŻOŁNIERZA LANGIEWICZA \ Z OD-
DZIAŁU ŻUAWÓW ŚMIERCI, \ POLEGŁEGO \ W POTYCCZE Z MOSKALAMI \
W DNIU 13 MARCA 1863 R. \ LEŚNICY \ ZIEMI MIECHOWSKIEJ \ AD 2014

21.

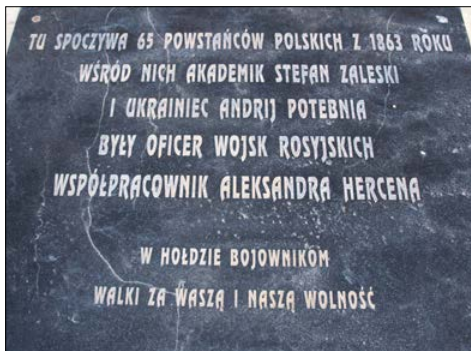
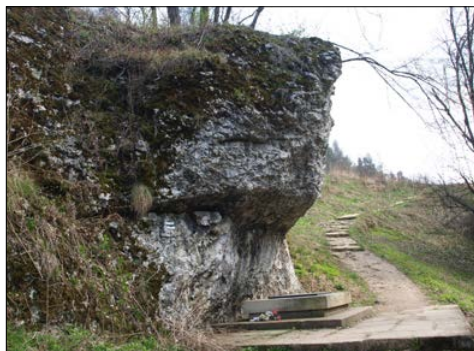
Gmina, miejscowość: gm. Sułoszowa, pow. krakowski, Pieskowa Skała I, przy drodze do zamku, w pobliżu „maczugi Herkulesa”

Rodzaj i opis obiektu: mogiła zbiorowa – pod występem skalnym nad stawami, na fundamencie piaskowy blok z napisem

Pochowani: 65; spoczywają tu ekshumowani m.in. z mogiły w Skale, przeniesieni w 1953, wśród nich: **Andrij Opanasowycz Potebnia** i **Stefan Zaleski**, polegli: **Józef Hanicki**, **Julian Adamowicz**, **Józef Bogusz** z Wołynia, **Tomasz Borkowski**, **Alfred Lazzarini** lat 18, uczeń gimnazjum radomskiego, **Edward Matuszyński** lat 22, urzędnik górnictwa, **Zaborowski**, **Zawadzki** lat 20, z Radomia (za: Z. Kolumna, t. 2). Prawdopodobnie ekshumacja z mogiły w Skale została przeprowadzona niezbyt starannie, co należałoby potwierdzić badaniami archeologicznymi. Miejsce na cmentarzu, z którego przeniesiono szczątki, zostało upamiętnione i nadal sprawowana jest nad nim opieka

Treść tablicy:

TU SPOCZYWA 65 POWSTAŃCÓW POLSKICH Z 1863 R \ WŚRÓD NICH AKADEMIK
STEFAN ZALESKI \ I UKRAINIEC ANDRIJ POTEBNIA \ BYŁY OFICER WOJSK RO-

SYJSKICH \ WSPÓŁPRACOWNIK ALEKSANDRA HERCENA \ W HOŁDZIE BOJOWNIKOM \ WALK ZA WASZĄ I NASZĄ WOLNOŚĆ

22.

Gmina, miejscowość: gm. Sułoszowa, pow. krakowski, Pieskowa Skała II, przy drodze dojazdowej do Wielmoży, na tyłach zamku, w lesie

Rodzaj i opis obiektu: mogiła zbiorowa – kamienny blok z metalowym krzyżem na szczycie i marmurową tablicą

Pochowani: 27; powstańcy, którzy po bitwie w Małogoszczu udali się do obozu w Pieskowej Skale, zginęli w czasie walk z Moskalami w zamku

Treść tablicy:

MOGIŁA POWSTAŃCÓW \ 1863 \ BOHATEROM W HOŁDZIE \ ZBoWiD 1973

23.

Gmina, miejscowość: Szczucin, pow. dąbrowski, cmentarz parafialny, na tyłach kaplicy, od strony wejścia za figurą Chrystusa Zmartwychwstałego

Rodzaj i opis obiektu: mogiła zbiorowa – krzyż metalowy na kopcu z kamieni, metalowa tablica

Pochowani: 17; wśród nich prawdopodobnie: adiutant **Wojciech Szymonowicz** lat 21, słuchacz akad. technicznej w Krakowie (za: S. Zieliński), **Żelechowski**, por. **Jakub Wojciech Zieliński** znany jako **Wasilewski** – zmarł z ran w Kępie Żabieckiej, **Broński**, (za: F. Kiryk, Z. Ruta; Z. Kolumna; H. Stupnicki), **Walenty Giza** (za: www.pth.rtk.net.pl)

Treść tablicy:

POLEGŁYM \ ZA OJCZYZNĘ \ W POWSTANIU STYCZNIOWYM \ 1863 R. \ CZEŚĆ ICH PAMIĘCI

W pobliżu mogiła dowódcy oddziału, mjr **Edwarda Dunajewskiego**.

Rodzaj i opis obiektu: mogiła pojedyncza - betonowe obramowanie, metalowy krzyż. Na betonowej podstawie krzyża tabliczka z napisem

Pochowani: mjr **Edward Dunajewski** – b. oficer austriacki; w okolicach Partynia uformował batalion liczący ok. 350 żołnierzy, który wszedł w skład korpusu gen. Zygmunta Jordana; zginął 20 VI 1863 w nurtach Wisły podczas odwrotu dowodzonego przez siebie oddziału po bitwie pod Gacami (Komorów)

Treść tablicy:

Nieodżałowanej pamięci \ mjr EDWARD DUNAJEWSKI \ Dowódca Batalionu Tarnowskiego \ Powstania Styczniowego 1863 r. \ Zginął w nurtach Wisły 20.06.1863 r. \ Pochowany 24.06.1863 r. \ 1863-2013

24.

Gmina, miejscowość: Tarnów, Cmentarz Stary, ul. G. Narutowicza, kwatera V

Rodzaj i opis obiektu: mogiła zbiorowa; tzw. pierwszy kopiec – piramidę, ufundowała rodzina poległego pod Panasówką Walerego Dulęby. W obecnej formie to wzniesiony w 1891 r. wysoki kopiec z polnych głazów, zwieńczony krzyżem żeliwnym, imitującym sękatę drewno, otoczony łańcuchem na betonowych słupkach. Na głazach tabliczki z nazwiskami powstańców; większość jedynie o charakterze upamiętniającym. Uwiecznieni na nich zostali polegli pochowani w innych mogiłach – często bezimiennie – na terenie Polski, oraz veterani powstania. Pełny wykaz nazwisk (ok. 30) podaje A. Sypek.

Pochowani: zmarli z ran po przewiezieniu do Tarnowa, m.in.: **Faustyn Lipiński** (z Gniazdowa w Królestwie Polskim, ranny pod Grochowskimi; ur. 1845, zm. 25 III 1863), **Michał Ogorzały** (czeladnik szewski ze Starego Sącza, żołnierz tzw. batalionu tarnowskiego, ur. 1843, zm. 11 VII 1863 z ran odniesionych pod Słupią/Gacami), **Józef Rogoziński/Rogaziński** (z Posłowic, pow. kielecki, ranny pod Buskiem [Grochowska], ur. 1837, zm. 2 IV 1863), **Stanisław Taborski** (stolarz spod Bochni, uczestnik kampanii Langiewicza, zm. 16 II 1864 z ran i na zapalenie płuc) – możliwe jest też, że został pochowany w grobowcu rodzinnym w Bochni, na cmentarzu przy ul. Orackiej, **Władysław Sobolewski** (z Połomieńca na Wileńszczyźnie, syn wygnańca, ur. 1843, zm. 4 IV 1863 z ran po bitwie pod Grochowskimi lub pod Kuźmianką) (za: A. Sypek, cz. 3; Z. Kolumna)

Treść tablicy:

1863. \ Poległym \ za \ Ojczyznę

25.

Gmina, miejscowość: gm. Trzyciąż, pow. olkuski, Imbramowice, cmentarz stary

Rodzaj i opis obiektu: mogiła zbiorowa – płyta betonowa okolona słupkami z łańcuchem, na postumencie granitowy, głaz, wysoki (3 m) metalowy krzyż, metalowa tablica memora-tywna

Pochowani: 42; polegli w sierpniu 1863: **Walenty Łysakowski** lat 21 z Krakowa, **Józef Czajkowski** lat 22 z Krakowa, ślusarz, **Wiktoryn Czajkowski** lat 24 z Krakowa, **Kisiel(a)** z okolic Miechowa i 37 NN, (akty zgonu – www.powstanie1863.muzeumhistoriikielc.pl), **Józef Etgens**, **Ferdynand Ruszkiewicz** (za: Z. Kolumna)

Treść tablicy:

PAMIĘCI \ 42 NIEZNANYCH POLAKÓW \ POWSTAŃCÓW POLEGŁYCH \ W DNIU
15 SIERPNIA 1863 \ W WALCE Z CARATEM

W 100 ROCZNICĘ POWSTANIA \ STYCZNIOWEGO \ SPOŁECZEŃSTWO

26.

Gmina, miejscowość: gm. Trzyciąż, pow. olkuski, Zadroże, cmentarz parafialny

Rodzaj i opis obiektu: mogiła zbiorowa – blok kamienny z tablicą marmurową, ogrodzenie metalowe

Pochowani: 5; powstańcy z oddziału Edwarda J. Habicha, polegli w walkach 16 VIII 1863; wśród nich **Stefan Żabicki** lat 54 z Dobieszowa (akty zgonu – www.powstanie1863.muzeumhistoriikielc.pl)

Treść tablicy:

POWSTAŃCOM \ Z 1863 R \ MIESZKAŃCY ZADROŻA \ W 700 LECIE LOKACJI WSI \ WRZESIEŃ \ 1969 R.

27.

Gmina, miejscowość: gm. Wielka Wieś, pow. krakowski, Szyce, przy drodze Kraków–Olkusz (94); grunt, na który przeniesiono mogiłę powstańców, został zakupiony w 1927 r.

Rodzaj i opis obiektu: mogiła zbiorowa – blok granitu, na frontowej płaszczyźnie metalowy krzyż, tablica memoratywna i trójpółowa tablica herbowa

Pochowani: 9; z oddz. Jordana pod dowództwem Józefa Romockiego, 7 V 1863 pod Szycami polegli: **Tytus Balicki** lat 25, technik, **Dudziak** (z zaboru austriackiego), **Kazimierz Federowicz** (z Warszawy), **Leopold Łębiński** (z Poznańskiego) **Bohdan Piątkowski**, **Feliks Popliński**, **Pulitowski**, **Hipolit Świdorski** (za: S. Zieliński; Z. Kolumna; H. Stupnicki)

Treść tablicy:

PAMIĘCI \ POLEGŁYCH \ W DNIU 7 MAJA 1863 R. \ W BITWIE POD SZYCAMI \ POWSTAŃCÓW \ POWSTANIA \ STYCZNIOWEGO \ OSWALDA \ ARTMIŃSKIEGO [właśc. O. Artwiński - pochowany jest w Książu Małym] \ TYTUSA \ BALICKIEGO \ MICHAŁA \ DEMBOWSKIEGO \ – DUDZIAKA \ – FALENCKIEGO \ KAZIMIERZA \ FEDOROWICZA \ LEOPOLDA \ ŁĘBIŃSKIEGO \ – NARZYŃKIEWICZA \ BOGDANA \ PIĄTKOWSKIEGO \ FELIKSA \ POPLIŃSKIEGO \ – PULITOWSKIEGO, \ HIPOLITA \ ŚWIDORSKIEGO. \ OBOK ORŁA ZNAK \ POGONI \ POSZLI NASI \ W BÓJ BEZ BROŃNI./ „NON OMNIS MORIAR”

28.

Gmina, miejscowość: gm. Wielka Wieś, pow. krakowski, Modlnica, cmentarz parafialny, przy alei głównej, po lewej stronie

Rodzaj i opis obiektu: mogiła pojedyncza – na mogile kamienna płyta z napisem, ogrodzona metalowymi słupkami z łańcuchem

Pochowani: kpt. **Piotr Tarczewski** z Wołynia, zginął ok. 15 VIII 1863; źródła wskazują, iż na miejscowym cmentarzu pochowany został także zmarły **Teodor Daszewski**, pochodzący „z wsi Wierzby w Królestwie Polskim”, zmarły „w skutku dziewięciu pchnięć bagnietem otrzymanych w utarczce pod Pieskową Skałą” (za: „Czas” z 12 III 1863)

Treść tablicy:

PIOTR TARCZEWSKI \ KAPITAN WOJSK NARODOWYCH \ POLSKICH. \ BYŁY PORUCZNIK WOJSK MOSKIEWSKICH. \ ZAMORDOWANY \ POD SZYCAMI PRZY

PRZEJŚCIU GRANICY \ 15 WRZEŚNIA 1863 R \ ŻYŁ LAT 35. TOWARZYSZE BRONI
TEN KAMIEŃ \ POŁOŻYLI.

29.

Gmina, miejscowość: Żabno, pow. tarnowski, cmentarz parafialny, po lewej stronie głównej alei w odległości ok. 20 m od bramy

Rodzaj i opis obiektu: mogiła zbiorowa – niewielki kopiec z głazów znalezionych na okolicznych polach, na nim wysoki drewniany krzyż z tabliczką

Pochowani: 2; zmarli podczas transportu rannych do szpitala w Tarnowie: **Władysław Chylewski** (także: **Chylewski, Hilewski**) zm. 21 III 1863, syn Stanisława, pochodzący z Leńcz, **Feliks Edmund Rucki** (także: **Rudzki**) ur.1841, zm. 22 III 1863, syn Macieja z Różanki w pow. jasielskim (za: F. Kiryk, Z. Ruta)

Treść tablicy:

Powstańcom z 1863 r. \ Chylewskiemu Władysławo \ wi i Ruckiemu Feliksowi \ krzyż ten postawili \ w roku 1936 wdzięczni \ Rodacy

POLEGLI W POWSTANIU 1863 ROKU Z KRAKOWA GROBY WOJENNE NA TERENIE POLSKI

1.

Gmina, miejscowość: Batorz, pow. janowski, woj. lubelskie, cmentarz parafialny na terenie wczesnośredniowiecznego grodziska (przy wale grodziska)

Rodzaj i opis obiektu: mogiła zbiorowa – otoczona ceglanym murkiem, na nim metalowe słupki połączone łańcuchami, w centralnej części obelisk z białego piaskowca zwieńczony figurą zrywającego się do lotu orła, we wnętrzu popiersie M. Borelowskiego

Pochowani: 31; płk **Marcin Borelowski ps. Lelewel** (ur. 1829 w Półwsiu Zwierzynieckim – obecnie część Krakowa) wraz z podkomendnymi, polegli w bitwie z wojskiem rosyjskim 6 IX 1863 na Sowiej Górze pod Batorzem

Treść tablicy:

PULKOWNIKOWI \ MARCINOWI \ LELEWEL – BORELOWSKIEMU \ WRAZ
Z 30-MA \ WSPÓLTOWARZYSZAMI BRONI \ POLEGLYM \ ZA WOLNOŚĆ OJCZY-
ZNY \ W DNIU 7.IX.1863 R \ W BATORZU \ RODACY!

[poniżej:] W 70-CIOLETNIĄ ROCZNICĘ \ BOHATERSKIEJ ŚMIERCI \ 7 WRZEŚNIA
1933 ROKU

2.

Gmina, miejscowość: gm. Bodzechów, Szewna, pow. ostrowiecki, woj. świętokrzyskie, cmentarz parafialny, w pobliżu kaplicy

Rodzaj i opis obiektu: mogiła zbiorowa – płyta nagrobna z czerwonego marmuru, krzyż z piaskowca, poprzeczne ramię tworzy wykuta data 1863, zaś na pionowym wykuto sylwetkę orła w koronie trzymającego w szponach miecz i krzyż; proj. Tadeusz Maj

Pochowani: 11; zmarli w lazarecie w Klimkiewiczowie z ran odniesionych w bitwie opatowskiej stoczonej 21 II 1864 i w starciu pod Częstocicami 10 III 1864; wśród zmarłych: żołnierz **Matysiak Józef**, lat 20, z Krakowa, zm. 22 I 1863 (za: A. Koszowy i in., t. 2; akt zgonu: www.powstanie1863.muzeumhistoriikielc.pl – 15 XII 2015)

Treść tablicy:

16.12.1863 – BODZECHOWSKIEJ \ 21.02.1864 – OPATOWSKIEJ \ 10.03.1864 – W CZĘ-
STOCICACH \ ZMARLI \ W DOMU SZPITALNYM/W KLIMKIEWICZOWIE \ FELIX
OZIBOWSKI LAT 21 † 04.01.1864 \ ŁUKASZ BRUZELA LAT 18 † 09.01.1864 \ JÓZEF
SERAFIN LAT 17 † 14.01.1864 \ JÓZEF MATYSIAK LAT 20 † 22.01.1864 \ MJR STA-
NISŁAW ŚLIWA LAT 40 † 09.03.1864 \ KAROL CIZA LAT 23 † 12.03.1864 \ OFICER
PIOTR DĘBICKI LAT 24 † 15.03.1864 \ JÓZEF KARPIŃSKI LAT 24 † 19.03.1864 \ N/N
LAT 27 † 24.03.1864 \ W GROMADZICACH: \ LUDWIK N/N LAT 20 † 03.02.1864 \
W OPATOWIE: \ JÓZEF SKALUTA LAT 22 † 20.03.1864

[na obrzeżu płyty:] 1863-1864 \ ŻOŁNIERZOM POLSKIM \ Z POWSTANIA STYCZNIO-
WEGO

3.

Gmina, miejscowość: Busko-Zdrój, woj. świętokrzyskie, cmentarz parafialny przy ul. Lan-
giewicza

Rodzaj i opis obiektu: mogiła zbiorowa – obramowana granitem, betonowy krzyż, na nim wsparta płyta z napisem

Pochowani: 25; z oddziału gen. Mariana Langiewicza i płk. Dionizego Czachowskiego, polegli podczas bitwy pod Grochowskimi 18 III 1863; wśród nich: **Jan Zawrycz**, lat 24, z Krakowa; **Erazm Lakowski**, lat 19, z Rachowic [Rakowic? – JM] z okręgu Miasta Kraków; **Józef Skrzyński**, lat 23, z Galicji Austriackiej (akty zgonu: www.powstanie1863.muzeumhistoriikielec.pl – 15 XII 2015)

Treść tablicy:

TU \ SPOCZYWAJĄ \ POWSTAŃCY 1863 R. \ KS. ANTONI MAJEWSKI \ FRANC[iszek] SOKOŁOWSKI \ ERAZM LAKOWSKI \ JAN ZAWRYCZ \ JÓZEF SKRZYŃSKI \ I 20 BEZIMIENNYCH \ CZEŚĆ \ ICH PAMIĘCI! \ ZW[iązek] LEG[ionistów] BUSKO 1938 [przed mogiłą tablica] KRZYŻ NA TEJ MOGILE \ POŚWIĘCIŁ 21 SIERPNIĄ 1916 \ KAPELAN PIERWSZEJ BRYGADY \ LEGIONÓW POLSKICH \ O. KOSMA LENCZOWSKI \ W 75-tą ROCZNICĘ \ SPOŁECZEŃSTWO BUSKA

4.

Gmina, miejscowość: Chęciny, pow. kielecki, woj. świętokrzyskie, cmentarz parafialny

Rodzaj i opis obiektu: mogiła zbiorowa – przykryta kostką marmurową, z krzyżem z żelaznych rur i tablicą z czarnego granitu umieszczoną na wykonanym z kostki muru

Pochowani: 10; powstańcy zmarli między wrześniem 1863 a kwietniem 1864, w więzieniu w Chęcinach, m.in.: **Jakub Urbański** lat 60, gospodarz miejski z Będzina (pow. olkuski); **Stanisław Cygan**, lat 40, wyrobnik, z pow. olkuskiego; **Wincenty Klimek**, lat 22, służący, z pow. miechowskiego; **Jan Kołodziej**, lat 43, gospodarz z Wielmoży k. Pieskowej Skały, ur. w parafii Zadroże; **Jan Szczesniak vel Smoleń**, lat 45, rolnik z pow. Olkuskiego (akty zgonu: www.powstanie1863.muzeumhistoriikielec.pl – 15 XII 2015)

Treść tablicy:

ZBIOROWA MOGIŁA \ Powstańców Styczniowych poległych \ i pomordowanych w roku 1863 \ przez władze carskie w byłym \ więzieniu znajdującym się \ w klasztorze oo. Franciszkanów \ Społeczeństwo Gminy Chęciny \ w 150 rocznicę wybuchu Powstania Styczniowego \ Anno Domini 2013

5.

Gmina, miejscowość: Jędrzejów, woj. świętokrzyskie, cmentarz parafialny przy ul. Kieleckiej

Rodzaj i opis obiektu: mogiła zbiorowa – okrawężnikowana, pośrodku kamienny kopiec z betonową tablicą, zwieńczony metalowym krzyżem

Pochowani: 30; powstańcy polegli w bitwach, zmarli z ran lub straceni w Jędrzejowie; wśród nich kpt. **Franciszek Skąpski** (1840-1863) z Muszyny, zmarł z ran po bitwie pod Ciemnem 22 IX 1863, walczył w oddziale pod dowództwem Zygmunta Chmieleńskiego (za: S. Zieliński; akt zgonu www.powstanie1863.muzeumhistoriikielec.pl – 15 XII 2015)

Treść tablicy:

PAMIĘCI \ BELLARDIEGO SUWAŁSKIEGO \ SKĄPSKIEGO KWIECIŃSKIEGO \ I 30 NIEZNANYCH POWSTAŃCÓW Z 1863/4 R. \ POŚWIĘCA MŁODZIEŻ SEM[inarium] NAUCZ[ycielskiego] \ W JĘDRZEJOWIE \ W 10 ROCZNICE ODZYSKANIA \ NIEPODLEGŁOŚCI POLSKI

6.

Gmina, miejscowość: Józefów, pow. biłgorajski, woj. lubelskie, cmentarz parafialny przy drodze do Tomaszowa Lubelskiego

Rodzaj i opis obiektu: mogiła zbiorowa – mogiła ziemna, obramowana, kamienny obelisk – na prostokątnej podstawie kolumna z orłem na szczycie

Pochowani: 27; polegli 24 IV 1863 w lesie między Osuchami a Józefowem, w walce oddziału Marcina Borelowskiego „Lelewela” z wojskami dowodzonymi przez mjr. Ogolina i ppłk. Tołmaczewa. Wśród nich **Tołubiński**, syn stolarza z Krakowa (za: Z. Kolumna)

Treść tablicy:

BOHATEROM \ Z 1863 R. \ TU SPOCZYWAJĄCYM \ WDZIĘCZNI/RODACY

7.

Gmina, miejscowość: Klimontów, pow. sandomierski, woj. świętokrzyskie, cmentarz parafialny

Rodzaj i opis obiektu: mogiła zbiorowa, której położenie ustalono w 2013; jasne granitowe obramowanie, wewnątrz marmurowa płyta z napisem, za nią granitowy krzyż, na przecięciu ramion metalowa postać Ukrzyżowanego

Pochowani: 49; pochowani zmarli po bitwie pod Rybnicą 20 X m.in.: **Tomasz Borkowski** ze Starego Sącza, lat ok. 25 (21 X); **Stanisław Borzęcki** z Tarnowa lat ok. 25 (20 X); **Hypolit Przybycień**, kawaler, uczeń szkoły lekarskiej z Krakowa, siostrzeniec kanonika Stępnia z tarnowskiego, lat 20, (20 XI) Gorlice; **Stanisław Tomaszewski**, syn aptekarza z Brzeska, lat 18 (26 X); **Edward Warchalowski** z Tarnowa, lat 22 (23 XI); **Jan Zychra (Miller)** z tarnowskiego lat 24 (18 XI); **Leon Żelazowski** z Tarnowa, lat 30 (1 XI); inni pochodzący „z Galicji”: **Stanisław Biesiadewski** lat ok. 30; **Zygmunt Bocheński** lat ok. 24; **Tomasz Mazurkiewicz**, **Andrzej Olbrachtowicz** lat ok. 24; por. Waligórski lat ok. 30; kpt. **Józef Winia** lat ok. 40

Treść tablicy:

GLORIA VICTIS \ Ś.P. \ “TU SPOCZYWA \ 49 POWSTAŃCÓW STYCZNIOWYCH \ POLEGŁYCH W BITWIE \ POD RYBNICĄ \ 20.10.1863 r. \ i ZMARŁYCH z RAN W LAZARETACH \ w KLIMONTOWIE I GÓRKACH \ KLIMONTOWSKICH”

[poniżej:] W 150 ROCZNICĘ POSTANIA STYCZNIOWEGO \ SPOŁECZEŃSTWO GMI-
NY KLIMONTÓW \ KLIMONTÓW 2013 r.

8.

Gmina, miejscowość: gm. Klimontów, Olbierzowice, pow. sandomierski, woj. świętokrzyskie, cmentarz parafialny

Rodzaj i opis obiektu: mogiła zbiorowa, urządzona w 2013 – częściowo wbudowana w kurhan z okresu potopu szwedzkiego, prowadzą do niej schodki z kostki granitowej, obramowanie z płyt granitowych, jasna marmurowa płyta z napisem, za nią stalowy krzyż z figurą Chrystusa

Pochowani: 52; pochowani zmarli po bitwie pod Jurkowicami 21 X 1863; jedyny zidentyfikowany: kpt. **August Rosner/Gustaw Róża** z Tarnowa; upamiętniony m.in. na pomniku w Jurkowicach (przy szosie Klimontów-Bogoria) (akty zgonu:www.powstanie1863.muzeumhistoriikielc.pl – 15 XII 2015)

Treść tablicy:

GLORIA VICTIS \ Ś.P. \ „TU SPOCZYWA \ 52 POWSTAŃCÓW STYCZNIOWYCH \ POLEGŁYCH W BOJU \ ZA POLSKĘ POD JURKOWICAMI \ 21 X 1863 R. \ CZEŚĆ ICH PAMIĘCI!

[poniżej:] W 150 ROCZNICĘ POSTANIA STYCZNIOWEGO \ SPOŁECZEŃSTWO GMI-
NY KLIMONTÓW \ OLBIERZOWICE 2013

9.

Gmina, miejscowość: Koniecpol, pow. częstochowski, woj. śląskie, cmentarz parafialny, za kaplicą w prawą stronę

Rodzaj i opis obiektu: mogiła zbiorowa – betonowa podmurówka przykryta lastrykową płytą nagrobną, na niej druga tablica z napisem

Pochowani: 29; polegli i zmarli z ran powstańcy z oddziału ppłk. Zygmunta Chmieleńskiego, m.in.: **Antoni Głowacz** z Chrzanowa, lat 36, zm. z ran pod Rudnikami (30 VII); **Wincenty Madejski**, lat 33, „z Galicji”, zm. z ran pod Melchowem (30 IX); **Antoni Korgin**, lat 22, z Sierszy, z ran pod Wsią Białą (15 XI) (akty zgonu: www.powstanie1863.muzeum-historiikielc.pl – 15 XII 2015)

Treść tablicy:

S.P. \ ŻOŁNIERZE \ WOJSKA NARODOWEGO \ Z ODDZIAŁU PPLK \ Z. CHMIELEŃSKIEGO \ ZMARLI Z ODNIESIONYCH \ RAN W BITWACH \ 27 VII 1863 \ POD RUDNIKAMI \ 17 VIII 1863 \ W BIAŁEJ WIELKIEJ \ 30 IX 1863 \ W MELCHOWIE \ 24 X 1863 \ W BIAŁEJ WIELKIEJ \ CZEŚĆ ICH PAMIĘCI

10.

Gmina, miejscowość: gm. Rybczewice, Częstoborowice, pow. świdnicki, woj. lubelskie, cmentarz parafialny

Rodzaj i opis obiektu: mogiła zbiorowa – na wzniesieniu żeliwny krzyż na betonowym postumencie

Pochowani: 107; powstańcy polegli w bitwie z oddziałami płk. Baumgartena pod Częstoborowicami (30 VII 1863) oraz zmarli z ran. Wśród nich: **Jan Biliński**, lat 19, syn właściciela dóbr Młynna w cyrkule sądeckim w Galicji austriackiej, zmarł w szpitalu rybczewickim 12 sierpnia (za: F. Żurek; J. Białynia-Chołodecki)

Treść tablicy: W CZCI I HOŁDZIE SPOCZYWAJĄCYM TU 107 POWSTAŃCOM POLEGŁYM 27 LIPCA 1863 R. W BITWIE Z MOSKAŁAMI NA POLACH CZĘSTOBOROWIC I RYBCZEWIC, WOLNI RODACY W DZIESIĄTĄ ROCZNICĘ WSKRZESZENIA RZECZYPOSPOLITEJ 1918-1928

11.

Gmina, miejscowość: gm. Staszów, Kurozwęki, woj. świętokrzyskie, w pobliżu drogi wylotowej z Kurozwęk do Staszowa (wskazywany jest też teren starego cmentarza przy kościele św. Rocha, gdzie jednak brak śladów pochówku)

Rodzaj i opis obiektu: mogiła zbiorowa – na wzniesieniu żeliwny krzyż na betonowym postumencie. Nazwiska umieszczone na odsłoniętej w 2013 tablicy pamiątkowej umieszczonej przy wejściu do kościoła p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny i św. Augustyna Biskupa w Kurozwękach

Pochowani: 58; prawdopodobne miejsce spoczynku zmarłych z ran w kurozwęckim szpitalu prowadzonym przez zgromadzenie ss. św. Wincentego á Paulo; wśród nich: **Wojciech Budzik**, lat 21, z Tarnowa (26 XI 1863); **Piotr Chodacki vel Błażej Kołodziejczyk** z Trzebini, lat 27 (5 III); **Walenty Kotarski** z Krakowa, lat 18 (4 VII); **Józef Pindulski** z Krakowa, lat 21 (9 IV); **Hieronim Poposki v. Wiktor Marka**, lat 58 (24 XI 1863), major z Tarnowa; **Stanisław Szmigielski** ze Słomnik, lat 19 (9 III); **Laurenty Urzędowski**, lat 16 (15 XII), z Ciężkowic; **Józef Węgleński vel Morczyński** z Kęt, lat 23 (6 VII); inni pochowani „z Galicji”: **Bartłomiej Bajdor**, lat 26 (2 II 1864) – być może **Bartłomiej Bajdur** z rejonu starsosądeckiego (za: www.pth.rtk.net.pl – 15 XII 2015); **Józef Chmielewski**, lat 20 (24 XI); **An-**

drzej Denko, lat 21 (18 XII); **Stanisław Dziwulski**, lat 46 (6 XII); **Jan Jakubowski**, lat 23 (10 II 1864); **Antoni Kącki**, lat 16 (25 I 1864); **Marcin Klos**, lat 22 (5 II 1864); **Franciszek Kubiczek**, lat 30 (15 VIII); **Konstanty Leszczyński**, lat 23 (21 XII); **Franciszek Lichocki**, lat 18 (3 II 1864); **Władysław Lisowski**, lat 25 (12 X); **Józef Markowski**, lat 21 (15 XII); **Marcin Mazurkiewicz**, lat 21 (2 VII); **Michał Pawlikowski**, lat 20 (1 VII); **Jan Rampel**, lat 23 (11 X); **Stanisław Rotowski**, lat 25 (8 X); **Józef Sikorski**, lat 20 (12 II 1864); **Andrzej Skrzekut**, lat 20 (20 XII); **Ignacy Skrzekut**, lat 20 (25 II 1864); **Ignacy Snapeczyński**, lat 19 (15 II 1864); **Józef Suliński**, lat 22 (19 II 1864); **Józef Szybowicz**, lat 22 (10 X) (lista za: www.powstanie1863.muzeumhistoriikielc.pl – 15 XII 2015). Możliwe, że spoczęli tam spaleni żywcem przez Rosjan nieznani powstańcy broniący się w pobliskiej owczarni.

Treść tablicy:

PAMIĘCI POLEGŁYM ZA OJCZYZNĘ W 1863 R

12.

Gmina, miejscowość: gm. Szastarka, Blinów Drugi, pow. kraśnicki, woj. lubelskie, na cmentarzu parafialnym

Rodzaj i opis obiektu: mogiła pojedyncza – otoczona żeliwnym płotkiem betonowa kolumna zwieńczona metalowym krzyżem z wizerunkiem Ukrzyżowanego

Pochowani: por. **Adam Romiszewski** z Krakowa, kasjer oddziału i adiutant płk. Tomasza Wierzbickiego, poległ pod Polichną 18 VII 1863 (za: S. Zieliński)

Treść tablicy:

[na ścianach bocznych:] POLEGŁEMU 18 LIPCA 1863 R. \ W WIEKU ŻYCIA 21 \ ADAMOWI ROMISZEWSKIEMU DOKTOROWI FILOZOFII UNIWERSYTETU W BRUKSELI \ STROSKANY OJCIEC POMNIK TEN POSTAWIŁ

13.

Gmina, miejscowość: Szczebrzeszyn, pow. zamojski, woj. lubelskie, cmentarz parafialny

Rodzaj i opis obiektu: mogiła zbiorowa – na betonowej, schodkowej podstawie nagrobek z tablicami z czarnego marmuru (w tym z nazwiskami poległych)

Pochowani: powstańcy z oddziału płk. Marcina Borelowskiego „Lelewela”, zmarli w szczembrzeszyńskim szpitalu z ran odniesionych w bitwie stoczonej 3 IX 1863 pod Panasówką; wśród nich: **Jerzy Januszkiewicz** z Krakowa (za: A. Koszowy i in.)

Treść tablicy:

BOHATEROM POWSTANIA 1863 \ TEOFIL TRZCIŃSKI Z LUBLINA, LAT 20 \ JAN KOŚCIAŃSKI, LAT 25 \ JERZY JANUSZKIEWICZ Z KRAKOWA, LAT 24 \ KONIŃSKI Z TREMBOWOLI \ ALEKSANDER MIERZLEWSKI Z KIELC, LAT 18 \ JAN KAWALERSKI Z MEDYKI, LAT 30 \ FRANCISZEK LONER ZE LWOWA, LAT 23 \ PIOTR BEZEK Z SAMBORA, LAT 20 \ WŁADYSŁAW CIESZKOWSKI, LAT 20

14.

Gmina, miejscowość: Zwierzyniec, pow. zamojski, woj. lubelskie, ul. Biłgorajska

Rodzaj i opis obiektu: mogiła zbiorowa na wzniesieniu, kompozycja przestrzenna, w części środkowej zwieńczona kamiennym krzyżem, w jej pobliżu mogiła, w której spoczywa mjr Edward Nyáry

Pochowani: 51 (w tym poległych: 35); powstańców z oddziałów Marcina Borelowskiego „Lelewela” i Kajetana Cieszkowskiego „Ćwieka”, polegli 3 IX 1863 pod Panasówką w bitwie z oddziałami rosyjskimi; po stronie polskiej oddziałem piechoty dowodził mjr Edward

Nyáry; rannych leczono w budynku dawnej oberży; poległ **Jan Szmit** z Krakowa, lat 25; **Walenty Pulemba** – właśc. **Walery Dominik Dulęba** lat 22, ur. w Tarnowie, akademik lwowski; jego rodzina wzniosła tzw. pierwszy kopiec na mogile powstańców na Starym Cmentarzu w Tarnowie (za: A. Sypek, cz. 3); rtm. **Seweryn Roller** ur. w Tarnowie (za: S. Zieliński; Z. Kolumna, t. 2); **Roland**, lat 22, „z Galicji”

Treść tablicy:

[w części środkowej:] TU SPOCZYWAJĄ \ BOHATEROWIE \ WALKI o NIEPODLEGŁOŚĆ \ POLSKI \ POWSTAŃCY 1863 ROKU \ POLEGLI w BITWIE POD PANASÓWKĄ \ W DNIACH 3-4-5 i 7 WRZEŚNIA

[dwie tablice z nazwiskami:]

[lewa:] PULEMBA WALENTY \ Z GALICJI, L. 20 \ WIERCIŃSKI KSAWERY L.15 \ ROLLER SEWERYN L. 26 \ HR. NYARY EDWARD \ MAJOR WĘGIER \ ROLAND Z GALICJI L. 22 \ CZAPKA JÓZEF Z JÓZEFOWA \ L. 28 \ SZMIT JAN Z KRAKOWA L. 25 \ ZAGÓRSKI WŁODZIMIERZ \ Z LWOWA L. 22 \ CZAJKOWSKI WOJCIECH \ Z WILANOWA L. 27

[prawa:] KORNICZKO EDWARD L. 29. Z PRZEWORSKA \ SULIGOWSKI Z LWOWA L. 23 \ MOLENDAN STANISŁAW \ Z KRASICZYNA L. 19 \ MICHAŁOWICZ KAROL L.19 \ Z BOJAN – BUKOWINA \ SEROCZYŃSKI WŁADYSŁAW \ Z KOŁOMYI L. 25 \ NOWAKOWSKI WŁADYSŁAW \ Z KONIECZNA \ KASICKI JAN Z LWOWA L. 38 \ RAJNBERG-TCHÓRZNICKI \ CIESZKOWSKI-PYSZYŃSKI J \ NEJMARK Z CHEŁMA L. 20

SUMMARY

The Małopolska heritage of the January Uprising War graves

On the occasion of the 150th anniversary of the outbreak of the January Uprising there appeared the idea of the realisation of a project of collecting information about the war graves of the insurrectionists of the period 1863-1864 located within the boundaries of the present-day Małopolska voivodeship. During the course of the collection of the materials there appeared the necessity of locating in Poland the war graves of those who headed to join the uprising from the villages and towns of Małopolska. The resources kept by the voivodeship offices proved extremely helpful in the realisation of this endeavour.

In Poland about 540 graves of insurrectionists (individual and collective graves) are protected by the state – i.e. graves of insurrectionists who perished, died due to the wounds they received, were killed as war prisoners or were executed according to the sentences of the Russian summary courts. In the area of the Małopolska voivodeship 29 structures of this type are preserved (23 collective graves and 6 individual graves). In other regions of the country the presence of one individual and 13 collective war graves in which those who perished originated from the Małopolska region was established. On the basis of the materials that were collected more than one hundred names of the insurrectionists who were buried there were established as well. The search is in progress; the present article describes the state of knowledge as of December 2015.

KEYWORDS

the January Uprising (1863-1864), the war graves of the January insurrectionists, the Małopolska voivodeship, those who perished in the uprising of 1863